

ANUL XXI. (Seria II.)

Joî, 1. August n. (19 Juliü v.) 1901.

Nr. 14.

Apare la 1 și 15 a fie-cărei luni st. n.
în Arad.

Proprietar-editor: Dr. Ioan Suciu.
Redactor-responsabil: Nicu Stejărel.

Prețul abonamentului:
Pe 1 an 6 coroane.
Pe jum. de an: 3 coroane.

TANDA și MANDA.

T. Minime mare frate, o s'ajungem să vedem ce n'am mai auzit . . . Jepure trăgând la plug . . . Ha, ha, ha . . .

M. Ce vorba, frate Tando?

T. D'apoi n'ai cetit la gazetă că și-a pus de gând stăpânirea să facă din perciunați lucrători de pământ. Ucigă-i toaca, mă! Ha, ha . . .

M. Aha! Bun, bun. Da om cuminte a

fost al de-a iscodit-o și pe asta. Să învețe și jidovul ce-î munca.

T. Învață pe dracu. Din câne nu faci slănină.

M. Ar mai trebui să le ia și dreptul de cărcimărie . . .

T. Asta ar fi una bună! Și-ar lua atunci tâlpășita de pela sate.

M. Nu să 'ndură domniî hăi mari să se lape de neamul căzăresc.

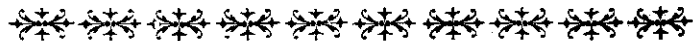
T. Nu se 'ndură, că nu le dă mâna. Perciunu-î stăpânește.

M. Dar la plug crezi s'ajungî să-î vezi?

T. Pân'o fi porcul cu coadă! Astea sunt glume d'ale „patrioților.”

M. Dar ce minunat mi s'ar părea un perciunat cu caftan după plug!

T. Ha, ha, ha. . . .

Un îndrăgit — păcălit.

— S'a întâmplat. —

George al Saftei lui Toma Lapteacru, se făcuse, pe căldurile acestea arzătoare, tot zer de dragoste după Floarea lui Cicoare, ce-o ochise'n șezătoare.

Floarea, vezi bine, fat* mare și ea, știa gândul la flămëndul, și când mi-l băgă în samă pe George, că nu-și mai iea ochii dela ea, îi zimbia câte odată,

și-i trăgea câte una pe sub sprinceană, știți de alea :
„vino'n coa, băiețe!“

Așa azi, așa mâne, ba poimâne și mai departe,
până la adecă-te !

Și vorba ăluia :

„Cum nu-i dorul mare căne,
Peste câte dealuri vine,
Și nicăiri nu să d'alină
Numai la mândra'n grădină!“
Și „mândra“ cine era oare ?

Florea, sireaca, cea cu buze moi și cu sprincene'm-
binate !

Uf ! maico ! ce mai puț de fată, s'o sorbi cu
lingura și s'o beî cu oala !

Și pe George al Saftel il lua dracul de dor —
după ea !

Și dorul lui unde-l trăgea ? „La mândra 'n gră-
dină !“

Și care grădină ? A Florei lui Ciciore !

Cea mai mândră'n șezătoare !

Nu era sară lăsată de Dumnezeu, ca George să
nu treacă fluierând, ori cântând, sau pocnind cu biciul
prin fundul grădinei lui Nenea Cicoare, să-l auză —
Floare.

Și Floarea, mare smeoaică, nu înzedar avea ochi
de șerpe, cu cari te adurmecă, și istețime de vulpe,
cu care te prinde în capcană.

Auzta ea bine pre George — și din când în când
să făcea că tușește tare ca George s'o auză și el, iar
ai lor să nu se nădăie !

Pre când credea apoi, că George își perde răb-
darea și să prea topește de dor, își făcea cale prin
grădină și alerga la George, schimba cu el câteva
vorbe, cum știu cei îndrăgiți.

Apoi il trimitea acasă să-și puie dorul căpătâi,
cu dragostea să se 'nvălească și așa se odihnească ;
iar mâne seară să vie de nou !

Și bietul George — durmia pe truda lui.

I-să păreau nopțile cât lunile, — iar zilele cât
anii !

Așa trece de a nevoie vremea celor îndrăgiți !

Într'aceste a sosit toamna.

Urlă satul de ospete — ca toamna.

George vrea să se 'nsoare — cu Floare.

Floare încă s'ar mărita, dar nu tocmai după
George ; mai ales că părinții ei nici habar n'aveau de
George.

George nu se lasă de Floare, că știe tot satul
de dragostea lui făcută prin fundul grădinei.

Floare il întreabă că ce se facă ? . . . Că părin-
ții nu vor de loc !

El : — „Să fugim ! Eu vin mâne seară cu cocia,
tu te imbraci în hainele cele sure, te învălui la cap
cu năframa cea mare neagră, și apoi dau biciu cailor
și nu stăm până 'n satul vecin — la tușa Oancea.

Atunci să vor învoi și ai tîi !“

Ea : — „Bine, George, dar mai întâi să mergem
amândoi la lelea Floare țiganca, să ne dea de noroc,
să vedem nu ni se arată ceva rău în cale . . . să vedem
cum să sfetesc cărțile.

Haid iute, ști că lelea Floare țiganca e iscusisă,
la cap, ști multe, și multora le-a ghicit norocul !
Haid !“ . . .

Și Floarea il prinde de mână, și-l duce, cum,
duci copilul la școală, până 'n marginea satului, la
cortul lelei Floare Țiganca.

Când la intrare, Floare n'are nici un ban.

George, nici el.

Fără bani nu-i noroc.

Ea : — „Fugi undeva de împrumută câțiva bani
eu te aștept.“

Și George ca fulgerul — după bani.

Floare intră la țigancă și asceaptă — povestind.

Nu trece un sfert de ceas, și iață George. Apasă
câțiva bani în mâna Floarei, iar aceasta țigancel, să
le dea de noroc.

Și țigancă sfetesc cărțile și strigă plină de bu-
curie :

„George, George, tot ești noroc, cât ești, . . .
ți-să sfetesc cărțile de tot bine“ . . .

Bată-te, sănătatea ! . . .

Te-a făcut măta Dumineca . . .

Faci o cale nu prea lungă . . . la o muiere vē-
duvă, care vē primește bine . . .

Un om și o muiere, . . . cam superati, . . . dar
iată bucurie . . . Veselie . . .

Te-a făcut măta Dumineca !

Bine ți-se arată, . . . bine ți-a merge ! . . .

Floare trage, — trage una cu ochiul pe sub
sprinceană, țigancel, apoi iea pe George iarăși de
mână și-l trimite acasă, ca mâne sară să vie cu cocia.

Mâne seară George e cu cocia la grădină.

Prin fundul grădinei iață vine Floare învălită
precum să vorbiseră.

Urcă gardul.

George o iea în brațe, o pune în cocie și —
până la tușa Oancea, din satul vecin.

Bate la ușă.

Tușa Oancea să scoală, aprinde lumina și-l în-
treabă : că ce caută pe așa vreme de noapte ?

El : — „Ți-am adus o Floare, tușă dragă. De-
schide ușa s'o vezi. George iea pe Floare de mână și
în mijlocul chilieî o desvăluie.

Tușa Oancea bufnește de rîs !

George fulemnit de rușine : Floare, era Floare,
dar nu Floarea lui Cicoare, ci țigancă vrăjitoare, care
sămăna la stătură cu Floarea lui Cicoare.

Aceasta-i descântă de nou :

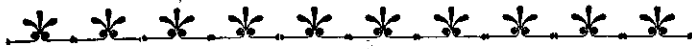
— „Spusuți-am, dragul meu,

Că nu-î păfi nici un rău :

Te-a făcut măta Dumineca! . . .

George, venindu-î în fire o rupse la fugă, de poate nici azi nu s'a oprit.

Cula.

„Hora Radnei.“

— La viitoarea alegere de deputat. —

(După melodia: „Hai să dăm mână cu — dracul.“)

Hai să dăm vot cui ne place

Lui Sever, ce n'are pace.

Că nu-î trebe lui domnie

Num' un pic do-ablegăție.

Sus copile, nu te da,

C' apoi te poți însura!

D'al de Vancsó — la pustia

A noastră-î împărăția, —

C'anflorit și busuiocu

Și s'a copt și Sever Bocu,

Sus copile, num'așa,

C' apoi te-î și însura!

Să-l alegem deputat,

Că-î frumos ficior din sat, —

Nalt — coala și subțirel

Poți prinde iepuri cu el.

Auzi nană, Șoimozană,

Și tu, scumpă, „Lipovană!“

Și-î cu noi d'un neam ș'o lege,

În pere moi ști alege

Nu caută oarba norocu

Cum îl caută Sever Bocu

Sus copile, nu te da,

Prinde-l, nu te mai lăsa!

Haideți toți într'o unire

Și cu minți — și fără fire

Să facem un lucru mare

Că p'atunci ferb în căldare

Prunele'n Șiștareveț

Sus, copile, sus și beți!

Iarba rea din holdă piară,

Să crească tot pruni în țară.

Să se fearbă țuică multă

Să jucăm cu toți la nuntă

Când Severaș sa'nsura . . .

U-îu-îu! țuce-l nana!

Un alegător.

Diagnoza unei teorii.

Ajuns-a un om, ca'n povești,

Ajuns, ca niciodată,

Ajuns-a el, din *polițai*,

Chiar învățat — de-odată.

Și mi s'a pus *pe lucru*, mă,

S'a pus ca să . . . combată

A neamului origine,

Ca nimeni altă-dată.

„Românii nu sunt coloniști

Deia Traian,“ — ne spune, —

„Ci chiar Bulgari, din „*Dedu*“ neam;“

Un lucru de minune!

Și m'am trudit cât m'au trudit,

Ca spusa-î s'o 'nțeleg;

Și tot gândind . . . m'am lămurit

De lucru, pe de-a 'ntreg.

E vorba noastră din bătrâni:

Sângele nici când apă;

Și degărat când răscolești,

Nu dai de verde . . . ceapă.

Așa și Grigoraș din Cluj,*

Cu simț de „Ded“ în vine,

Din *renegat*, ce-a fost numit,

La obîrșie-și vine.

Dar a uitat *cel învățat*,

Că neamu 'ntreg nu, — el

E numai, Ded, la cap și simț,

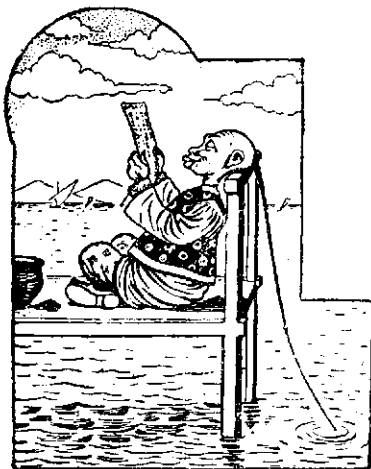
Și — mai câți-va la fel.

Politiaiefob.

* Nefericitul ăsta (în Osztr.-Magyar Monarchia irásban és képpen) vine să se dea de legați în mâna străinilor, afirmând ca Româniilor nu sunt autochtonii pe acest pământ, ci numai niște „venituri“, cari prin sectul al XIII-lea unul de unul s'aî furișat pe locurile acestea.

Ținuta acestui așa zis Român încă dovedește, că divul Traian când a adus pe strămoșii noștri în Dacia, n'a băgat bine de seamă, ca să nu se vîre ș câte, un pretorian între ei.

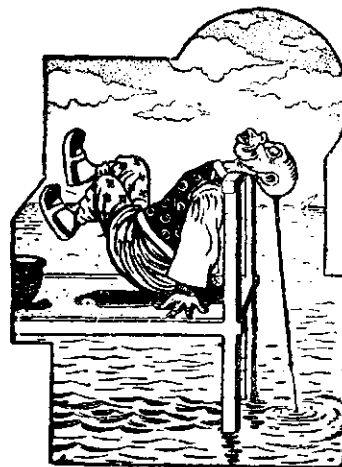
I.

II.

III.

IV.

Când apele marelui imperiu China erau limpezi, chinezii astfel pescuiau: lângă ceașca cu thea — cetind gazete. — Azi, că apele chinei sau tulburat până'n fund: pescuiește Muscalul în dragă voia lui.

Cronică.

Întâlniri. La băile din Reichenhall se vor întâlni în curând presidenții popoarelor subjugate din Transilvania și Africa. La Ocna Sibiului va fi atunci o contra-întâlnire alui Eduard al VII-lea cu Șerban I.

Muncă febrilă. În secțiile științifice și literare ale „Astreii“ se lucrează cu mare zel la compunerea expensarelor pentru delegați.

Nouă întreprindere. În Budapesta s'a format o societate de asigurare, care cultivă un nou ram în branșa aceasta. Anume va asigura contra căderii la aleyerile de deputați dietali Avis acelor pe cari îi nimerește.

Portret original. Pictorul Măzgăleanu din Cârțișoara tocmai lucrează la un portret de mărime supranaturală al marelui bărbat al națiunii Cârțan. Tabloul va fi făcut pe pânză de cioareci și lucrat în olei de post.

Nouă compoziții musicale. Artistul violinist Brașoveanu a scos tocmai de sub teasc două compoziții nouă musicale: „Ardeleana dela Oraștie“ dedicată lui Dr. Muntean și Sërba activiștilor omagiu lui Dr. Nuliu.

Dacia (felix) a reînviat în Oraștie. Istorice consecvent îi va putea fi director numai poetul Traian.

Un nou joc pentru copii se află de vânzare la Tipografia archidieceșană din Sibiu și se poate procura prin „Telegraf.“ E foarte simplu și distractiv și se chiamă „Activitate sau pasivitate.“

Uniții sunt neuniți să aleagă un unit și neuniții sunt uniți pentru un neunit în locul unui unit la postul de președinte la Asociație.

„Pumul“ să numește o nouă foaie politică, care va apărea numai odată pe săptămână și anume în fie care joii seara, alternativ odată la Arad și altădată în Sibiu. Va căuta să umple lacuna de liniștea de Vineri până acum a „Tribunei“ și „Tribunei Poporului“. Odată va lovi într'una de altă dată va 'nghiodi pe ceialaltă, ca să nu fie supărare. Devisa: *Ceartă trebuie să fie!*

Minte ungurească.

— Anecdota. —

Un ungar de cel sumeț,
Se făcu-se țîrgovet
Și umbla ca un „vigécz,
Vecinic în călătorie
Se făcă „geschefterie.“
Dar ori cât caletoria,
Capul mereu îl duria! —

Ca să scape de durere
Merge la-un medic și-i cere
O rețetă, vr'un sfat bun,
Să poată merge la drum.
Medicul, de alt-fel brav,
Îl întreabă pe bolnav:
— „Spune-mi frate, când și cum
Te doare capul, la drum?“
Și bolnavu-i povestește
Că el când călătorește
În cupeu așa s'așează,
Ca pe mine să nu vază. . . .

După câte povestește
Medicul îl sfătuiește:
— „Ei, vezi, frate, nu e bine
Ca să nu privești la nime;
Când vei mai călători

Să te așezi vis-a-vi
Cu cel ce va mai sosi:
Și în față-i să privești
De vrei să te lecuiești!

Bolnavul eși afară
Ca să-și caute de drum eară;
Pe tren apoi s'a urcat
Și la-un loc s'a așezat,
După cum era dat,
Ear nu după acel sfat
Ce medicul i-a fost dat!

După două luni sosește
Ear acas' și se jâlbește:
Că capul mai rău îl doare
De abia stă pe picioare!
La medic îndată pleacă
Și-l întreabă, ce se facă? . . .

— „Bine, trate, d'ai urmat,
Sfatul ce eu ți-l'am dat:
Locu'n tren ți-l'ai schimbat?
— „Cum să-l schimb, c'afar' de mine
În cupeu n'a mai fost nime!“
— „Dacă de medic n'ascuți
Dute, dracului — desculț:
Medicina doftorească
Nu-i de mintea Ungurească!“

V. Fuste.

Cine ce lucrează pe călduri ?

Prelații noștri, uniți și neuniți — asudă așteptând, că, pentru emulare în passivitatea absolută, dovedită până azi: pe care îl va decora mai curând premierul Széll? . . .

Premierul Széll joacă hallaripa de bucurie, și mănâncă la Ráthot, că Românii nu vor părăsi lenea tradițională, ci vor păstra-o și pe viitor tot sub titlul modern de „passivitate.“

Taica Moise, protoppopol pururea appellante, al Aradului, cu sediul în Curtici, scrie „Controla“, și apoi tot el o cumpără cu chila și o împarte, pe sate: ca să-i vază toți cât e de viteaz ca „Magyar huszár.“

Dr. Cornel Enciclopedievich, aşceaptă cu dor şi sete înfiinţarea noului ord „*Enciclopedia Română*“, cu carele Regele Carol în persoană va decora latul pept al primului enciclopedist român!

Teraniî suspină, că secerişul e slab, dar porţia grasă!

Badea Cârţan s'a băgat într'o peşteră şi se pregăteşte din greu la un discurs mare ce-l va ţinea în adunarea teatrală dela Şimleu.

Preoţii saltă de bucurie că le-a sosit mântuitoarea „Congrua“, şi uniî, ca să se vază că sunt priani şi la spate, aleargă numai într'o fustă la consistor — după parale.

Popa cârnăţel dela moara de vânt din Micălaca, se apără, dar nu mai poate scăpa de lupii dela alegerea de astă iarnă, — acum e mai reu: sau gătat cârnaţii, dar lupii tot flămânzi — cu popă cu tot.

Novicele F. La. Murangură, candidat de odată la două doctorate, visează, că în ce poziţie să se fotografieze, dacă va ajunge „din mila lui Dumnezeu“ — căci de a oamenilor s'a scăpătat — director seminarial.

Sufixul (maghiar) „**Ban-ben**“ se pune înaintea tuturor cassierişelor din Arad.

Dr. Popa Barbăslabă din Bătăuşeni, se ciocneşte cu poparenii în capete, ca copii la Paşti cu — ouăle.

Cu ocasiunea unei ascmenea ciocniri însă s'a convins şi popa Barbănuaiabă, că capetele oamenilor încă sunt ca ouăle: *dacă nu sunt bine coapte, cum le spargi, cum să varsă!*

Tot atunci şi-a perdut şi „*Singhelia*“, care a ajuns apoi la consistor.

De frumoasă, nu-î frumoasă, dar e tare, sănătoasă. E cât un metru de lungă, Poate la cincî

popi s'ajungă — şi mai rămâne şi la un capelan ca — Bozgan!

Dr. Sever Bocu, primul Român activist, care a avut curajul se candideze în cercul electoral al Radnei, tremură de frică, că preoţii noştri, la alegere vor vota cu — celalalt guvernamental: „Van-csórba“.

Pepelea.

Monologul naţionalistului Têrfă-Goală.

Mi-am dat vieţa pentru bani
Ca un erou, ca un martir,
Şi pentru mintea ce-am avut
Sânt răsplătit c'un suvenir.

La zece ani de când lucrez
Pe Reciţeni să-î . . . dau de mal,
Făcutu-mi-au cadou un ceas
Ş-un lanţ de aur, cu opal . . .

Nu-î lucru mic, aşa să ştiţi,
Să-ţi faci trebşoarele pe-aici,
Gând pas-de-pas te şpionesc
Atâţi nemernici inimi! . . .

. . . I-am dat de-a tumba, ş-au rabdat,
Şi câte rele n'am făcut;
Dar nimeni nu mi-a zis nici cârc,
Ba m'or lăudat şi-au tăcut.

.
Vení aici — o, par'că turb,
Când mă siliţi ca să-î numesc —
Un perde-vara de Velcean,
Un dascál, cociş unguresc!

Ci-că-î român, cu cor vestit,
Şi-î pedagog, ca îel mai rar . . .
Pe când de fapt e un nebun,
În şcoală-î un leit măgar!

Sânt doar cu studii, ş-am văzut
Pe când eram academist,

Cum trebuie să fi român
Și înfocat naționalist.

Poporu-i prost; e ca un miel;
De ești cu minte, ai să-l tunzi!
De ești un prost, lucrând cinstit
În temniță o să-te'nfunzi.

De nu mi-ar sta cu caru 'n petrii
Mișelul ăsta de Velcean,
Mă prind pe brâul ăsta roșu
Că'n vreme scurtă de un an,

Aș fi purtat mereu pe brațe
De domniștii noștrii mari și mici —
De cor, de școală românească
Pomană n'ar mai fi p'aici!

Dar uite-l hoțu! Cum mă arde!
Cu ungurii el pune pace;
Cu nemții să 'nțelege bine
Și ved, că rău eu nu-i pot face!

Ah! cât de mult aș da să prindă
Polecra, ce i-am dat în foii . . .
Mi-ar fi deschis 'atuncia calea,
Să-l ponegresc și să-l înmoii . . .

Dar, par-că, nici nu ia în samă
Insulte, ce-i-le-am adus;
Îmi râde'n nas și mi-se face
Că el d'asupra lor e pus . . .

De șase ani de când mereu
De-a geaba lucră în locu-mi, el,
Și nici că-i pasă, că-l scurtez
Și nu se ceartă . . . ce mișel?!?!?

Ba pentr'un fals în protocoale
Și pentru alte mici nevoi,
A tot tăcut, până de-odată
Mă pomenesc în crunt război!

A dat alarm în Caransebeș,
Cerú în contra-mi comisar . . .

Și 'n loc să-mi fie-acuma frate,
El zbeară prost, ca un măgar!

Și alte multe câte-mi face . . .
În ciudă, că pe vicișpan,
L-am dus în stele, sus, cu laudă
La tãmbãlau, acum un an!

Ba moare de necaz, c'odată
La Albu, când ne-am chefuit,
Pentru idea înfrățirii
Cu ungurii, am 'starostit! . . .

Și ce-o să-mi pese, orî-ce-o zice,
Că-i un mișel de toți știut!
Națiunea nu-l mai ea în samă
Vedeți și voi, că-i un perdut!!

. . . El vrea aici să cârmuiască? . . .
E drept, că are mult popor . . .
Dar ce mă întristează asta,
Când eu am *coade de topor!*

Le pun să spioneze toate,
Și-l string cu ușa, pas-de-pas; . . .
Că știu eu unde să-i frâng gâtul
Și să-l cioplesc un pic din nas!

De geaba să chioresțe'ntruna
Să-ș pună'n moară mai întâi . . .
Ești prost, *Velcene*, și ți-e scrisă
În veci în urmă-mi să rămâi!

Maî bine-ar fi, țuce-te Vidu,
Să taci din gură și să zici,
Că-s om deștept, minune mare,
Că-s rarî în felul meu p'aici!

Și eu te-asigur . . . iată-mi mâna,
Prin tine voiți trăi de-acum,
Dar tu să juri, că orî ce-oî face,
Nu-i vrea să-mi scoți din spate fum!

Restaurantul Kánya,

e primul și cel mai cercetat restaurant domnesc din Arad.

Mâncările

cele mai bune, mai bine gătite, cu grije servite și ieftine. Mâncări calde totdeauna se capătă.

Vinuri superioare

aduse din magazinele cele mai cu reputație.

—≡ Bere ≡—

Berea fiind bună, gustoasă și igienică, toți consumatorii e de dorit să cercezeze restaurantul subscrisului.

Am angajat chelneri cari vorbesc și românește.

Intrarea în restaurant și-n grădină se face numai prin strada Zrinyi.

Cu osebită stimă

Kánya Géza.

Banca generală de asigurare mutuală

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIIU.

Asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. **în contra primejdiei de foc și de exploziuni**; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile ș. a.;

2. **pe viața omului** în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: *Arad, Bichiș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal.*

Agentura principală din Arad.

Strada Széchenyi Nr. 1. (casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II) precum și prin agenturile cercuale și speciale.

„MUREȘANUL“

institut de credit și economii, societate pe acții în

MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noiembrie 1897.

Capital social cor. 80.000, în 400 acții de cor. 200.

Acoardă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la C. 100; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 2000 50/0 de la 2000 în sus 60/0 interese.

Direcțiunea.

„Nădlăcana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

Nădlac (Nagylak) comit. Cienadului.

Fondată la 1897

cu un capital social de 100.000 coroane în bucați acții à 100 cor.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși 50/0 interese.

Direcțiunea.

